

Valgretten gennem tiderne frem til 1978

Valgretten var indtil 1953 reguleret direkte i grundloven. Inden vedtagelsen af den første grundlov i 1849 var der fastsat valgretsbestemmelser for de rådgivende provincialstænderforsamlinger ved anordningen af 15. maj 1834.¹

1834

I 1834 blev valgretsalderen ved stænderforsamlingerne sat lig med myndighedsalderen fra Danske Lov 3-17-34 (1683) til 25 år, mens man først blev valgbar, når man var fyldt 30 år. Der var endvidere krav om en vis ejendomsbesiddelse.

Blandt godsejerne havde sædegårdsejerne således valgret, og de var også valgbare. Bønderne (de mindre landejendomsbesiddere) havde valgret, når de ejede mindst 4 tønder hartkorn eller fæstede mindst 5 tønder hartkorn. Til valgbarhed krævedes der dobbelt så meget jord. I København havde borgere med en ejendomsværdi på 4000 rigsdaler stemmeret, mens valgbarhed krævede den dobbelte ejendomsværdi. I købstæderne havde borgere med en ejendomsværdi på 1000 rigsdaler stemmeret, mens valgbarhed krævede den dobbelte ejendomsværdi. Jøder havde stemmeret, men var ikke valgbare, med mindre de forinden havde konverteret til kristendommen.

I alt var der kun 32.000 stemmeberettigede vælgere, eller 2,8 pct. af befolkningen.

1849

Med grundloven af 1849 blev valgretsalderen til Folketinget sat op til 30 år, mens ejendomskrav blev opgivet og erstattet med et krav om, at tyende skulle være udelukket fra at stemme, medmindre de havde egen husstand. Valgbarhedsalderen var lavere end valgretsalderen, blot 25 år, når man i øvrigt opfyldte kravene til valgret til Folketinget.

Også til Landstinget blev valgretsalderen sat til 30 år, mens valgbarhedsalderen blev sat til 40 år. Myndighedsalderen var stadig 25 år. Kvinder havde ikke valgret, og tjeneste- og fattigfolk var fortsat udelukket fra at stemme.

1915-1920

Det store skridt mod almindelig valgret – i hvert fald til Folketinget – blev taget frem mod grundloven af 1915, idet alle danske statsborgere (mænd og kvinder), herunder også tyende, med fast bopæl i landet fik valgret, når de nåede myndighedsalderen på 25 år, og kun modtagelse af fattighjælp kunne

---

¹http://da.wikipedia.org/wiki/R%C3%A5dgivende_provinsialst%C3%A6nderforsamlinger

medføre tab af valgret. Valgretsaldere til Landstinget blev dog sat *op* fra 30 til 35 år.

Rigsdagsvalgloven af 10. maj 1915 indeholdt dog nogle overgangsbestemmelser i § 112, hvorefter der på folketingsvalglisten for det første valg, der skulle afholdes efter den nye valglovs bestemmelser, og de følgende 3 års valglisten, kun skulle optages de mænd og kvinder, der var fyldt 29 år, hvorefter valgretsaldere gradvist skulle nedsættes med ét år hvert 4. år, indtil man nåede den valgretsaldere på 25 år, der var fastsat i lovens § 1.²

I 1920 vedtog Folketinget et lovforslag om en revision af Rigsdagsvalgloven, der bl.a. sænkede valgretsaldere til Folketinget til 21 år.³ Forslaget blev dog ændret af Landstinget til den allerede gældende valgretsaldere på 25 år og vedtaget uændret af Folketinget efterfølgende. Loven videreførte i § 114 ordningen med en gradvis sænkelse af valgretsaldere, som altså derfor reelt var 29 år i perioden 1. april 1920-31. marts 1921 og det følgende år, og herefter gradvist skulle sænkes med et år ad gangen hvert 4. år, indtil man nåede den i § 1 fastsatte valgretsaldere på 25 år (hvilket altså først ville ske i 1934).⁴ [se note!]

1939

I midten af 1930'erne blussede diskussionen om valgretsaldere op igen i ønsket om en forfatningsreform. I debatten blev flere forslag til aldersgrænser fremhævet: en generel nedsættelse til 21 år, en nedsættelse ved folketingsvalg til 21 år kombineret med en nedsættelse ved landstingsvalg til 25 år og endelig forfatningskommissionens flertals bud på en generel nedsættelse til 23 år, der også knæsatte princippet om 'et vælgerkorps, et valg'. Grundlovsforslaget blev vedtaget to gange af både Folketinget og Landstinget, så det i 1939 kunne sendes til folkeafstemning. Her faldt forslaget imidlertid, fordi kun 44,6 pct. af de valgberettigede stemte for forslaget, mens grundlovens daværende krav for en vedtagelse var mindst 45 pct.

Forinden var spørgsmålet om valgetten til henholdsvis Folketinget og kommunale valg blevet sammenknyttet ved en ændring af den kommunale valglov i 1936.⁵

---

² Lov nr. 142 af 10. maj 1915 om valg til Rigsdagen.

³ Forslag til Lov om Valg til Rigsdagen (Lovforslag nr. 25) - Afsnit B, Folketinget 1919-20.

⁴ Lov om valg til Rigsdagen af 11. april 1920 samt Indenrigsministeriets cirkulærer af 14. og 23. april 1920, Schultz, s. 35.

⁵ Af bemærkningerne til lovforslaget til lov nr. 290 af 22. december 1936 om ændringer i den kommunale valglov fremgår bl.a. følgende om sammenknytningen af valgretsaldere til henholdsvis Folketinget og "Regeringen må endvidere finde en nedsættelse af valgretsaldere berettiget; da det imidlertid må antages, at de af regeringen bebudede overvejelser vedrørende en grundlovsændring inden indenfor et forholdsvis kort tidsrum vil føre til et resultat, hvorved bl.a. valgretsaldere for

1940-1945

Mange unges aktive deltagelse i modstandsbevægelsen medførte et politisk ønske om at nedsætte valgretsaldere i anerkendelse af ungdommens indsats.

1949

Valgretsaldere ved kommunale- og menighedsrådsvalg blev sat ned til 23 år (forslaget lød oprindeligt på 21 år). De følgende år var der forskellig valgretsaldere ved kommunale- og menighedsrådsvalg og folketingsvalg (hvor den før havde været sammenfaldende, i hvert fald siden 1908). Ændringen var dog båret af forventningen om, at valgretsaldere til Rigsdagen ville blive sat tilsvarende ned ved den kommende ændring af grundloven, som allerede var under forberedelse på det tidspunkt.

1953

Spørgsmålet om ændring af valgretsaldere var en af de bærende faktorer bag grundlovsrevisionen i 1953. Grundlovskommissionen var enig om at foreslå valgretsaldere nedsat fra de daværende 25 år, men man kunne ikke blive enige om, hvorvidt valgretsaldere skulle nedsættes til 23 eller 21 år. Man foreslog derfor en ændring af grundloven, som tog den konkrete valgretsaldere ud af grundloven, så den fremover skulle vedtages ved en særskilt almindelig lov og efterfølgende bekræftes ved folkeafstemning, jf. grundlovens § 29, stk. 2 (se nærmere nedenfor).

Ved den første folkeafstemning om en ny valgretsaldere i maj 1953 fik alle danske statsborgere bosat i Danmark, der på valgdagen var fyldt 21 år (hvilket svarede til den laveste af de to mulige valgretsaldere, der var sat til afstemning) ekstraordinært lov til at deltage i folkeafstemningen om valgretsaldere (men ikke i folkeafstemningen om grundloven, som blev afviklet samtidig), selvom de altså ikke på daværende tidspunkt havde valget til Folketinget. Et flertal stemte for en valgretsaldere på 23 år.⁶ Siden er valgretsaldere nedsat flere gange til 21 år i 1961, 20 år i 1971 og frem til den gældende valgretsaldere på 18 år, som blev vedtaget i 1978.

Ved grundlovsrevisionen blev endvidere indsat en bestemmelse (§ 86), hvorefter valgretsaldere i Danmark til de kommunale råd og menighedsråd fremover skulle være den samme som for valg til Folketinget, mens der på Færøerne og i Grønland fortsat skulle være mulighed for at fastholde

---

valg til folkettinget nedsættes, og da regeringen må anse det for principielt begrundet, at man også ved den fremtidige lavere valgretsaldere tilstræber samme alder såvel til folkettinget som til kommunale råd, har man ment det rigtigst i nærværende forslag at fastsætte valgretsaldere med hensyn til alder til at være de for valget til folkettinget gældende." (citeret under 1. behandlingen af lov om ændring af lov om kommunale valg, som blev fremsat i Folketinget den 4. marts 1949 som L 115)

⁶ For en valgretsaldere på 23 år stemte 840.815 eller 30 pct. af samtlige stemmeberettigede (stemmeprocenten var 54,6), mens 700.122 eller 25 pct. af samtlige stemmeberettigede stemte for en valgretsaldere på 21 år (stemmeprocenten var 45,4).

afvigelse herfra.⁷ I 1953 var valgretsaldere på 21 år til kommunalvalg på Færøerne således lavere end til folketingsvalgene.

1978 – i dag

Valgretsaldere er i dag reguleret i folketingsvalgloven (lovbekendtgørelse nr. 583 af 23. juni 2008). Valgretsaldere er for tiden fastsat til 18 år, jf. folketingsvalglovens § 1, der lyder som følger:

§ 1. Valgret til Folketinget har enhver, som har dansk indfødsret, er fyldt 18 år og har fast bopæl i riget, medmindre vedkommende er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6.

Ændring af valgretsaldere sker ved almindelig lov, men denne kan som noget særligt først stadfæstes, når den har været sendt til folkeafstemning og ikke er blevet forkastet af et flertal af vælgerne, der samtidig udgør mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede, jf. grundlovens § 29, stk. 2, og § 42, stk. 5.

Oversigt over myndighedsaldere og valgretsaldere 1834-1978

År	Myndighedsalder	Valgretsalder
1834	25	25
1849	25	30
1915	25	35 (Landstinget) 25 (Folketinget)
1922	21	35 (Landstinget) 25 (Folketinget)
1949	21	23 (kommunale- og menighedsrådsvalg)
1953	21	23 (alle valg)
1961	21	21
1969	20	21
1971	20	20
1976	18	20
1978	18	18

Kilde: DUF, Folketingets Oplysning samt Myndighedsloven med kommentarer, 2. og 3. udg.

Som det fremgår af ovenstående, blev der først skabt sammenhæng mellem myndighedsaldere og valgretsaldere i 1961. Før ændringen af valgretsaldere i 1961 havde valgretsaldere siden junigrundlovens vedtagelse i 1849 altid været højere end myndighedsaldere.

⁷ I praksis var valgretsaldere til kommunale- og menighedsrådsvalg med en enkelt undtagelse indført i 1949 som regel den samme som ved folketingsvalg. Frem til 1936 var det således anført i den kommunale valglov, at valgretsaldere var 25 år (den samme som til Folketinget). Ved en lovændring i 1936 blev bestemmelsen (§ 1) ændret til, at vælgeren for at have valgret til kommunale- og menighedsrådsvalg bl.a. skulle opfylde aldersbetingelsen for valgret til Folketinget, men f. alder.